

2022/2183(INI)

2.3.2023

ADVIES

van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

aan de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling

inzake het veiligstellen van de voedselzekerheid en de veerkracht van de
EU-landbouw op lange termijn
(2022/2183(INI))

Rapporteur voor advies: Anja Hazekamp

PA_NonLeg

SUGGESTIES

De Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid verzoekt de bevoegde Commissie landbouw en plattelandontwikkeling onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

- A. overwegende dat natuur en biodiversiteit de basis van voedsel vormen en dat de voedselzekerheid voor alle burgers en het recht op voedsel onomkeerbaar in gevaar zullen komen zonder krachtige politieke maatregelen om de natuur en de biodiversiteit in stand te houden en te herstellen, met inbegrip van toegang tot schoon water en goede omstandigheden voor bestuivers;
- B. overwegende dat de VN het huidige mondiale voedselsysteem als belangrijkste veroorzaker van het verlies van biodiversiteit, in het wild levende planten en dieren en habitats heeft aangemerkt; overwegende dat voedsel in 2020 circa 45 % van de milieueffecten van de consumptie in de EU veroorzaakte, en dat alleen al het voedselsysteem van de EU verschillende planetaire grenzen overschrijdt, onder meer in verband met de klimaatverandering, fijnstof, de ecotoxiciteit van zoetwater en de biogeochemische cycli van de stikstof- en fosforkringloop; overwegende dat hierdoor de levensvatbaarheid en veerkracht van de ecologische grondslag van het voedselsysteem op de lange termijn ernstig in het gedrang komen¹;
- C. overwegende dat er op een aantal belangrijke gebieden een wisselwerking bestaat tussen natuur en biodiversiteit enerzijds en de landbouw, voedsel en voeding anderzijds in de vorm van een verscheidenheid aan gedomesticeerde en wilde planten en dieren;
- D. overwegende dat de klimaat- en biodiversiteitscrises een rechtstreekse bedreiging voor de voedselproductie vormen als gevolg van extreme weersomstandigheden (met inbegrip van uitzonderlijke droogte in Zuid-Europa) en snel veranderende landbouwontwikkelingen, en door het aanwakkeren van conflicten over schaarse hulpbronnen;
- E. overwegende dat het concept van voedselzekerheid volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) van de Verenigde Naties niet beperkt is tot de verstrekking van voedsel, maar ook het internationaal erkende mensenrecht op voedsel en een stabiele toegang tot betaalbare, gezonde en voedzame voedingspatronen voor iedereen omvat;
- F. overwegende dat de niet-uitgelokte illegale aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne heeft geleid tot een ernstig verlies van mensenlevens en bestaansmiddelen en tot milieu- en materiële schade, en de voedselzekerheid in zowel Oekraïne als wereldwijd heeft verstoord;
- G. overwegende dat de COVID-19-pandemie en de niet-uitgelokte Russische invasie van Oekraïne structurele problemen met betrekking tot de voedselvoorzieningsketens in de EU aan het licht hebben gebracht, en hebben aangetoond dat de primaire productie

---

¹ Werkdocument van de diensten van de Commissie van 4 januari 2023, getiteld “Drivers of food security” (SWD (2023)0004), voortbouwend op andere wetenschappelijke bronnen.

bijzonder kwetsbaar is voor de gevolgen van de klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit; overwegende dat de kosten van niet-optreden ruimschoots opwegen tegen de kosten van de overgang naar een veerkrachtig voedselsysteem; overwegende dat de EU de emissies verder moet terugdringen, het behoud van biodiversiteit en agro-ecologische oplossingen moet opschalen en moet afstappen van fossiele meststoffen;

- H. overwegende dat uit gegevens uit het verleden en voorspellingen over de landbouwproductie in de EU tussen 2010 en 2020 blijkt dat de EU relatief zelfvoorzienend is voor grondstoffen die in de klimaattypes van Europa kunnen worden geproduceerd en niet te sterk afhankelijk is van voedselimporten, waardoor de voedselvoorziening in gevaar zou kunnen komen; overwegende dat er nog steeds bepaalde uitzonderingen zijn, met name wat betreft de invoer van oliehoudende zaden en meel voor diervoeders;
- I. overwegende dat het vergroten van de veerkracht van de EU-voedselsystemen ter waarborging van de voedselzekerheid een multidimensionale, holistische en geïntegreerde aanpak vereist om de druk op de natuurlijke hulpbronnen te verlichten; overwegende dat dit maatregelen omvat die tot doel hebben de vervuiling en het gebruik van chemische stoffen terug te dringen, de nutriëntenkringloop te sluiten, de biodiversiteit te stimuleren, het duurzame gebruik van zoet- en zeewater en de bodemgezondheid te bevorderen, de afname van bestuivers te keren en een zodanig doeltreffende aanpassing aan de klimaatverandering teweeg te brengen dat essentiële ecosysteemdiensten worden gehandhaafd;
- J. overwegende dat de transformatie van het EU-voedselsysteem richting veerkracht op de lange termijn en productie op basis van gezonde en korte toeleveringsketens met het oog op het veiligstellen van de voedselzekerheid een van de belangrijkste doelstellingen van de Europese Green Deal, de biodiversiteitsstrategie, de “van boer tot bord”-strategie en aanverwante beleidsmaatregelen vormt²;
- K. overwegende dat het probleem van voedselverspilling voortduurt, waarbij ongeveer 20 % van al het geproduceerde voedsel verloren gaat of wordt verspild in verschillende stadia van de voedselketen in de EU; overwegende dat ongeveer 36,2 miljoen mensen zich niet om de dag een maaltijd van goede kwaliteit kunnen veroorloven³; overwegende dat voedselverspilling 6 % van de totale broeikasgasemissies in de EU veroorzaakt;
- L. overwegende dat 60 à 70 % van de landbouwgrond in de EU met verlies van organische koolstof te kampen heeft, meer nutriënten dan nodig bevat (wat ook gevolgen heeft voor waterbronnen en natuurlijke habitats), erodeert of verdicht, en te lijden heeft onder secundaire verzilting of een combinatie van deze problemen⁴;

---

² SWD(2023)0004.

³ https://food.ec.europa.eu/safety/food-waste_en.

⁴ C. Veerman, T.P. Correia, C. Bastioli, B. Biro, J. Bouma, E. Cienicala, B. Emmett, E.A. Frison, A. Grand, H. Lachezar, Z. Kriaučiūnienė, M. Pogrzeba, J-F. Soussana, C. Vela en R. Wittkowski, *Caring for soil is caring for life – Ensure 75% of soils are healthy by 2030 for healthy food, people, nature and climate*, tussentijds verslag van de raad van de missie inzake bodemgezondheid en voedsel, Europese Commissie, directoraat-generaal

- M. overwegende dat gezonde bodems cruciaal zijn voor de voedselzekerheid en duurzame landbouw op de lange termijn, maar dat er verscheidene bedreigingen voor de bodem in de EU in kaart zijn gebracht, zoals klimaatverandering, afdekking, verdichting, erosie, overstromingen en aardverschuivingen, droogte, hydrogeologische instabiliteit, verlies van organisch materiaal in de bodem, branden, stormen, verzilting, verontreiniging, verlies van bodembiodiversiteit, verzuring en woestijnvorming;
- N. overwegende dat de EU-bodemstrategie voor 2030 de duidelijke noodzaak met zich meebrengt dat bescherming, duurzaam gebruik en herstel van de bodem als norm worden gesteld;
- O. overwegende dat meer dan 75 % van de mondiale voedingsgewassen, met inbegrip van fruit en groenten, afhankelijk is van dierlijke bestuiving;
- P. overwegende dat de meeste Europese voedingspatronen niet stroken met de aanbevelingen voor gezonde voeding, waaronder een hogere consumptie van duurzaam en regionaal geproduceerde gewassen en plantaardige voeding, zoals verse groenten en vers fruit, volkorenproducten en peulvruchten; overwegende dat ondanks een licht dalende trend de consumptie van vlees in een groot aantal EU-landen per hoofd van de bevolking nog altijd twee tot vier keer hoger ligt dan het aanbevolen niveau⁵; overwegende dat de overconsumptie van vlees, zeer sterk bewerkte producten en producten met een hoog suiker-, zout- en vetgehalte moet worden aangepakt⁶;
- Q. overwegende dat een doorwrocht landbouw- en voedselbeleid de kosten van duurzaam en voedzaam voedsel kan terugdringen en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van gezonde voedingspatronen op duurzame wijze kan bevorderen, waardoor niemand achterblijft⁷;
- R. overwegende dat voedingskeuzes worden beïnvloed door de voedselomgeving, onder meer door de marketing van en reclame voor voedsel, productplaatsing en aanbiedingen, alsook etikettering;
- S. overwegende dat de voor veeteelt of de productie van diervoeder gebruikte grond wereldwijd bijna 80 % van de landbouwgrond bestrijkt, maar minder dan 20 % van de mondiale hoeveelheid calorieën produceert; overwegende dat het aantal landbouwhuisdieren in de EU toeneemt en dat dierlijke producten goed zijn voor 22 % van de voedselexporten van de EU; overwegende dat 60 % van de grond voor gewassen in de EU bestemd is voor het produceren van diervoeders en dat jaarlijks bijna 30 miljoen ton sojabonen en producten op basis van sojabonen in de EU wordt ingevoerd op basis van een kwetsbaar systeem dat gepaard gaat met rooibouw, een grote koolstofvoetafdruk en ontbossing;
- T. overwegende dat het landgebruik in de EU in het kader van de voedselzekerheid

---

Onderzoek en Innovatie en directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling, 2020, doi: 10.2777/4833.

⁵ SWD(2023)0004.

⁶ Resolutie van het Parlement van 20 oktober 2021 over een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem, PB C 184 van 5.5.2022, blz. 2.

⁷ <https://www.fao.org/publications/sofi/2022/en/>.

opnieuw tegen het licht moet worden gehouden nu ongeveer 65 % van de landbouwgrond wordt gebruikt voor de veeteelt, 55 % van het graan in de EU als diervoeder wordt gebruikt en ongeveer 4 % voor de productie van biobrandstoffen⁸;

- U. overwegende dat de verschuiving van intensieve veehouderijpraktijken naar duurzame, extensieve landbouw zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van de methaanemissies van de landbouwsector, en de negatieve gevolgen voor het milieu, de biodiversiteit, het dierenwelzijn en de volksgezondheid zal beperken; overwegende dat de doeltreffende vermindering van het aantal in de EU gehouden landbouwhuisdieren een essentiële stap in dit proces is;
- V. overwegende dat niet alleen de consumentenprijzen van levensmiddelen maar ook gezinsinkomens een cruciale aanjager van voedselzekerheid vormen; overwegende dat huishoudens met lagere inkomens die een groot deel van hun budget aan voedsel besteden en met ongekend hoge voedselprijzen te maken krijgen, mogelijk genooddaakt zijn voor ongezontere en minder gevarieerde voeding te kiezen, waardoor zij in hoge mate kwetsbaar zijn voor niet-overdraagbare ziekten als gevolg van ongezonde eetpatronen;
- W. overwegende dat uit derde landen ingevoerd voedsel in vergelijking met voedsel uit de EU vaak aan lagere normen hoeft te voldoen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en de gezondheid;
- X. overwegende dat de afhankelijkheid van de voedselproductieketen in de EU van ingevoerde diervoeders nog steeds talrijke negatieve directe en indirecte gevolgen heeft voor het milieu en de klimaatverandering, zowel binnen als buiten de EU-grenzen; overwegende dat vanwege deze kwetsbaarheid, in combinatie met stijgende productiekosten, zoals de kosten van meststoffen en fossiele brandstoffen, de kosten van de voedselproductie omhooggaan;
- Y. overwegende dat in september 2021 meer dan 161 miljoen mensen in 42 landen kampten met acute voedseltekorten, bijna één op de drie mensen in de wereld geen toegang heeft tot geschikt voedsel en zo'n 3 miljard mensen vinden dat gezonde voeding onbetaalbaar is; overwegende dat het gevaar bestaat dat deze aantallen zullen blijven stijgen en bijgevolg duurzame ontwikkeling vóór 2030 nog minder haalbaar zal zijn;
- Z. overwegende dat de voedselzekerheid in de EU de voedselzekerheid en -soevereiniteit van derde landen niet mag ondermijnen; overwegende dat er dringend behoefte is aan een eerlijkere en gelijkere verdeling van voedsel en aan een sterke vermindering van vermijdbare voedselverspilling;
- AA. overwegende dat steeds meer agrarische familiebedrijven in de EU hun activiteiten in de afgelopen jaren hebben stopgezet, dat het aantal jonge landbouwers afneemt en dat de generatievernieuwing in de landbouwsector in gevaar is;
- 1. steunt de rechtvaardige en dringende overgang naar agro-ecologische praktijken en biologische landbouw, alsook naar boslandbouw, die de EU in staat stellen haar

---

⁸ SWD(2023)0004.

afhankelijkheid van de invoer van voornamelijk meststoffen en fossiele brandstoffen aan te pakken; spreekt nogmaals zijn volledige steun uit voor de Europese Green Deal en de ambities, streefdoelen en doelstellingen van de mededelingen daaromtrent, met name de “van boer tot bord” -strategie, de biodiversiteitsstrategie, de strategie voor chemische stoffen, de strategie om alle verontreiniging tot nul terug te dringen en de bodemstrategie; is ingenomen met de gepubliceerde en aangekondigde wetgevingsvoorstellen, waaronder die betreffende de vermindering van het gebruik van pesticiden en kunstmeststoffen en de daaraan verbonden risico's, die van cruciaal belang zullen zijn om de duurzaamheid van de voedselproductie op de lange termijn te waarborgen, bijvoorbeeld door het beschermen van bestuivers;

2. wijst erop dat klimaatverandering en de ineenstorting van het ecosysteem de twee belangrijkste bedreigingen vormen voor de landbouw en voedselproductie op de middellange tot lange termijn; merkt op dat in het meest recente verslag van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering wordt gewezen op acute problemen die worden voorspeld voor de landbouw, de stabiliteit van het ecosysteem, de beschikbaarheid van water en de voedselzekerheid;
3. onderstreept dat duurzame landbouw waarmee natuurlijke hulpbronnen in stand worden gehouden een eerste vereiste is voor de voedselzekerheid op de lange termijn in zowel de EU als de rest van de wereld; stimuleert de transformatie van de voedselproductiesector met gebruikmaking van technieken, gedragingen en praktijken die gericht zijn op het herstel van bodems en het verbeteren van ecosysteemdiensten, zoals regeneratieve benaderingen als middel voor het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid, de bodemgezondheid, de beschikbaarheid van water, opbrengsten en uiteindelijk voedingswelzijn en voedselveiligheid; wijst op de positieve effecten van de extensieve landbouw en van gevarieerde landschappen en habitats voor het voorkomen van door plagen veroorzaakte schade, het herstel van de biodiversiteit, de stabiliteit van de gewasproductie en het stimuleren van de landbouwproductiviteit op de lange termijn, en staat vierkant achter stadslandbouw, waaronder het planten van fruitbomen;
4. benadrukt dat de EU haar afhankelijkheid van de invoer van buiten de EU moet terugdringen en zich meer op lokale voedselproductie moet richten om de overgang naar duurzame en gezonde plantaardige voedingspatronen te vergemakkelijken, en dat het aandeel van het landgebruik in de EU voor de productie van diervoeder in evenwicht moet worden gebracht met het landgebruik voor de productie van voedsel voor menselijke consumptie;
5. wijst erop dat de overgang naar minder intensieve vormen van landbouw en de verkorting van toeleveringsketens besparingen op de productiekosten zullen opleveren, of het nu gaat om minerale meststoffen of fossiele brandstoffen, aangezien de EU op dat vlak nog steeds grotendeels afhankelijk is van ingevoerde producten vanuit autoritaire regimes, en synergieën en positieve neveneffecten zullen opleveren, zoals een lagere uitstoot van broeikasgassen;
6. herhaalt dat de Green Deal de aanjager is van een inclusieve en niet-discriminerende maatschappelijke transitie met als einddoel klimaatneutraliteit, de bescherming van het milieu, duurzaam gebruik van hulpbronnen en de gezondheid en levenskwaliteit van

burgers binnen de grenzen van onze planeet, en is van mening dat de Green Deal zal bijdragen tot meer voedselzekerheid; herinnert eraan dat kortetermijn- of tijdelijke oplossingen altijd het risico met zich meebrengen dat de ene afhankelijkheid op lange termijn wordt ingewisseld voor een andere; benadrukt dat de verkleining van de ecologische en klimaatvoetafdruk van het voedselsysteem in de EU – onder andere in overeenstemming met het mondiale methaanpact – de versterking van de veerkracht van het voedselsysteem, het waarborgen van voedselzekerheid in de context van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies, het aansturen van een mondiale transitie richting concurrerende duurzaamheid van boer tot bord, en het aanboren van nieuwe duurzame mogelijkheden van cruciaal belang zijn bij deze mondiale inspanning om voedselzekerheid en veerkrachtige voedselsystemen te bewerkstelligen;

7. onderstreept dat regeneratieve benaderingen zoals agro-ecologie, agrobosbouw, biologische landbouw, precisie- en koolstoflandbouw het potentieel bieden om klimaat-, biodiversiteits-, milieu-, economische en sociale problemen aan te pakken; benadrukt dat deze praktijken de bodemaantasting kunnen beperken en de koolstofvastlegging kunnen verbeteren als er werk wordt gemaakt van permanente koolstofopslag; benadrukt dat deze praktijken niet alleen de duurzame productie van goederen en de verstrekking van ecosysteemdiensten kunnen waarborgen, maar ook de kosten van de voedselproductie kunnen verlagen door het gebruik van pesticiden, meststoffen en antimicrobiële stoffen en het verbruik van gas terug te dringen; wijst er verder op dat met deze praktijken een gezondere hoogwaardige voedselproductie in de hand kan worden gewerkt, premies aan landbouwers kunnen worden uitbetaald, en kan worden gezorgd voor de stabiliteit en diversificatie van inkomens, en voor een duurzame, veerkrachtige en toekomstbestendige langetermijnproductie die gericht is op kleine en middelgrote landbouwbedrijven;
8. wijst op de mogelijkheden van de verticale landbouw voor de voedselproductie, die onafhankelijk is van de weersomstandigheden of seizoenen, en die hogere opbrengsten kan opleveren met gebruik van minder water en pesticiden; pleit voor meer erkenning van deze praktijk in het EU-beleid, alsook voor initiatieven voor het verhogen van investeringen in onderzoek en ontwikkeling op het vlak van verticale landbouw;
9. benadrukt dat voedselzekerheid ook aspecten als voedselveiligheid en voeding behelst, en dat deze aspecten in overweging moeten worden genomen voor de korte, middellange en lange termijn;
10. is ingenomen met de uitgebreide analyse van de Commissie over de drijvende krachten achter voedselzekerheid; onderstreept de conclusies waarin wordt gewezen op de urgentie van de transitie naar een duurzaam voedselsysteem dat op zowel de korte als lange termijn in voedselzekerheid kan voorzien;
11. benadrukt dat er geïntegreerde en systeemgerichte oplossingen nodig zijn om wisselwerkingen tussen aanpassings- en mitigatiemaatregelen af te zwakken zodat de veerkracht op de lange termijn gewaarborgd wordt;
12. is ingenomen met het voorstel van de Commissie van 22 juni 2022 voor een nieuwe verordening inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 (COM(2022)0305), met inbegrip van EU-

brede doelstellingen om het gebruik en het risico van chemische pesticiden uiterlijk in 2030 terug te brengen, met name het gebruik van de gevaarlijkste pesticiden, in overeenstemming met de “van boer tot bord”-strategie en de biodiversiteitsstrategie van de EU; benadrukt dat met dit voorstel een langetermijnvisie (voor de periode na 2030) moeten worden vastgesteld en de afhankelijkheid van de Europese landbouw van chemische pesticiden moet worden afgebouwd; merkt op dat de vermindering van de afhankelijkheid van de EU van pesticiden voedselzekerheid en zelfvoorziening in de hand werkt;

13. verzoekt de Commissie haar toezegging na te komen en een wetgevingsvoorstel in te dienen voor een verbod op de uitvoer van alle pesticiden en andere gevaarlijke chemische stoffen die op EU-niveau verboden zijn, niet langer met twee maten te meten en een gelijk speelveld te waarborgen voor de industrie en toe te zien op de harmonisatie van de nationale wetgeving in de lidstaten;
14. wijst op de afhankelijkheid van de landbouwproductie van bestuivers; betreurt het dan ook dat er nog altijd geen richtsnoeren zijn opgesteld voor het beoordelen van het risico van gewasbeschermingsmiddelen en biociden voor bestuivers; verzoekt de Commissie en de lidstaten passende aandacht te besteden aan het succesvolle initiatief “Red de bijen en de boeren!”, waarin wordt gepleit voor het uiterlijk in 2030 geleidelijk met 80 % verminderen van synthetische pesticiden in de EU-landbouw, te beginnen met de gevaarlijkste, om vervolgens uiterlijk in 2035 tot een volledige afschaffing te komen en de natuurlijke ecosystemen in landbouwgebieden te herstellen⁹;
15. is van mening dat er op korte termijn biologische alternatieven op de markt beschikbaar moeten worden gemaakt om de doelstellingen van minder pesticidegebruik en een beperktere afhankelijkheid van invoer te verwezenlijken; benadrukt dat de geleidelijke beperking van het pesticidegebruik op de middellange en lange termijn de negatieve gevolgen voor de gezondheid van mensen, dieren en het ecosysteem zal wegnemen en de stabiliteit van de voedselzekerheid zal verbeteren, waarbij verdere aantasting van het milieu wordt voorkomen;
16. pleit voor ambitieuze wetgeving inzake bodemgezondheid en de in de bodem aanwezige microbiota, waarmee wordt voorzien in de opeenhoping van organische koolstof die onder meer verloren gaat als gevolg van een teveel aan nutriënten, en vanwege erosie en verzilting, teneinde het natuurlijke afweersysteem van gewassen tegen biotische en abiotische stress te versterken; wijst op de schadelijke gevolgen van iedere vertraging van de uiterlijk in het tweede kwartaal van 2023 geplande wetgeving inzake bodemgezondheid, aangezien het ontbreken van een breed EU-wetgevingskader inzake bodembescherming een onomkeerbaar verlies van gezonde bodems tot gevolg heeft; benadrukt dat er een goede bodemgezondheid tot stand moet worden gebracht;
17. verzoekt de Commissie zo spoedig mogelijk bindende doelstellingen voor te stellen om de voedselverspilling in de hele voedselketen uiterlijk in 2030 met ten minste 50 % te verminderen op basis van een gemeenschappelijke methodologie, en dringt aan op maatregelen om deze doelstellingen te verwezenlijken, waaronder een grootschalige bewustmakingscampagne onder consumenten, de harmonisatie van etikettering op datum, meer consumentenvoorlichting en een verbod op de vernietiging van niet-

---

⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_nl.

verkochte voedsel; benadrukt de positieve gevolgen die korte voedselvoorzieningsketens kunnen hebben voor de vermindering van voedselverspilling;

18. verzoekt de Commissie een ambitieuze EU-kaderwet voor een duurzaam voedselsysteem tot vaststelling van een duidelijk en meetbaar traject richting een duurzaam voedselsysteem in de EU in te dienen; wijst erop dat deze wet de samenhang tussen alle bestaande en toekomstige voedselgerelateerde beleidsmaatregelen moet waarborgen, met inbegrip van het externe beleid van de EU, en de consumptie op basis van duurzame, uitgebalanceerde en gezonde voedingspatronen moet bevorderen, waarbij gunstige voedselomgevingen worden bevorderd, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van duurzame en gezonde voeding wordt verbeterd, en tegelijkertijd eerlijke prijzen voor duurzame productie en eerlijke lonen voor landbouwers worden gegarandeerd; verzoekt de Commissie dit wetsontwerp te gebruiken om de verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de hele voedselketen bij de transitie richting duurzaamheid te versterken, dierenwelzijn als vereiste voor een duurzaam voedselsysteem aan te merken en een verschuiving te stimuleren richting veehouderij die de planetaire grenzen in acht neemt en diergezondheid en dierenwelzijn waarborgt;
19. dringt aan op de strikte toepassing van het “één gezondheid”-beginsel om een koppeling tot stand te brengen tussen de menselijke gezondheid, diergezondheid en milieukwesties in alle beleidsmaatregelen op het gebied van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van voedsel; benadrukt dat de voedselveiligheid nooit in gevaar mag worden gebracht en dat beleid op rechtvaardige en sociaal-economische eerlijke wijze moet worden gestuurd richting de bevordering van voedszaam, betaalbaar en op de lange termijn duurzaam geproduceerd voedsel, met behoud van de biodiversiteit en agro-ecologische oplossingen, en pleit voor goede en transparante etikettering om consumenten te helpen gezonde keuzes te maken;
20. wijst nogmaals op de doelstelling van een vermindering van het gebruik van antimicrobiële stoffen in de landbouw met 50 %, en verzoekt de Commissie na te gaan hoe de lidstaten het wetgevingspakket geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik hebben toegepast, met name het verbod op het preventieve gebruik van antibiotica bij groepen dieren, het verbod op het preventieve gebruik van antimicrobiële stoffen in gemedicineerde diervoeders en het verbod op de invoer van vlees dat antimicrobiële stoffen voor groeibevordering bevat;
21. onderkent dat de COVID-19-pandemie duidelijk de onderlinge verbondenheid van de gezondheid van mens, dier en planeet heeft blootgelegd, en spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de overloopeffecten van zoonotische ziekten van dieren die dicht bij elkaar worden gehouden, aangezien 70 % van de nieuwe ziekten en pandemieën van dierlijke oorsprong zijn¹⁰;

---

¹⁰ IPBES, verslag van de workshop over biodiversiteit en pandemieën; Diepgaande analyse, getiteld “The link between biodiversity loss and the increasing spread of zoonotic diseases”, Europees Parlement, directoraat-generaal Parlementaire Onderzoeksdiensten, 22 december 2020; Verslag van Humane Society International, “The connection between animal agriculture, viral zoonoses, and global pandemics”, 2020; M.S. Dhingra, J. Artois, S. Dellicour et al., “Geographical and historical patterns in the emergences of novel highly pathogenic avian influenza (HPAI) H5 and H7 viruses in poultry”, *Frontiers in Veterinary Science*, deel 5, 2018, beschikbaar op www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5996087/; B.A. Jones, D. Grace, R. Kock et al., “Zoonosis emergence linked to agricultural intensification and environmental change”, *Proceedings of the*

22. wijst erop dat de beschikbaarheid van plantaardige eiwitten, indien zij rechtstreeks worden geconsumeerd, meer dan voldoende is om aan de totale eiwitbehoeften te voldoen; onderkent de positieve gevolgen van meer plantaardige voedingspatronen voor mensen, dieren, de planeet en voedselzekerheid; benadrukt dat de productie en de marktintroductie van plantaardige eiwitten beter moeten worden ondersteund, samen met de productie van plantaardige eiwitten in Europa, om de voedselzekerheid te verbeteren, waarbij het belang moet worden ingezien van de bevordering van een gezonde levensstijl en van de duurzame transformatie van onze voedselsystemen;
23. herhaalt dat de landbouwemissies van koolstofdioxide, methaan en distikstofoxide moeten worden verminderd, met name in de diervoeder- en veeteeltsector, alsook in de sector organische en minerale meststoffen, zonder het dierenwelzijn verder in het gedrang te brengen en zonder afbreuk te doen aan de vruchtbaarheid van de bodem, onder meer door de veedichtheid in de EU en de ingebedde emissies van landgebruik door geïmporteerde diervoeders en levensmiddelen aan te pakken; herhaalt zijn pleidooi voor een samenhangende beleidsmix om een transitie naar duurzamere praktijken zoals extensieve veeteelt op weilanden mogelijk te maken, als onderdeel van een gemengd landbouwsysteem dat de draagkracht van de lokale omgeving eerbiedigt en de biodiversiteit ondersteunt; verzoekt de Commissie in dit verband een studie te publiceren over de draagkracht van Europese landbouwgronden met betrekking tot de optimale omvang van de veestapel, met het oog op de overgang naar een evenwichtiger aanpak van de grond in de EU die wordt gebruikt voor de productie van diervoeder resp. voor de productie van menselijk voedsel;
24. wijst erop dat het gebruik van meststoffen naar schatting 50 % van het energieverbruik in de landbouw levert, wanneer zowel het directe als het indirecte gebruik in aanmerking wordt genomen; benadrukt dat de stijgende energieprijzen ook leiden tot hogere prijzen voor synthetische meststoffen, wat betekent dat alternatieve landbouwmethoden de meest kosteneffectieve beleidsoptie kunnen zijn¹¹; wijst op het bewezen vermogen van de biologische landbouw om voedsel te produceren zonder gebruik te maken van synthetische meststoffen en herhaalt de doelstelling om uiterlijk in 2030 ten minste 25 % van de landbouwgrond in de EU te gebruiken voor biologische landbouw;
25. pleit ervoor dat met het EU-actieplan voor het geïntegreerde beheer van nutriënten het buitensporige verlies aan nutriënten wordt aangepakt en nutriëntencycli in al hun complexiteit worden gesloten door de externe productiemiddelen te verminderen en de huidige wetgeving op de juiste manier toe te passen en te handhaven, met waarborging van zelfvoorziening en de bevordering van alternatieven voor chemische meststoffen;
26. wijst op de kosten voor de menselijke gezondheid als gevolg van overmatige emissies van ammoniak uit meststoffen en veehouderij-afval die jaarlijks leiden tot 430 000

National Academy of Sciences of the United States, deel 110, 2012, beschikbaar op: www.pnas.org/content/110/21/8399.

¹¹ X. Poux en P. M. Aubert, "An agroecological Europe in 2050: multifunctional agriculture for healthy eating. Findings from the Ten Years For Agroecology (TYFA) modelling exercise", Iddri-AScA, Parijs, 2018, studie nr. 09/18.

voortijdige sterfgevallen in de EU¹², alsook op de kosten in verband met het verloren gaan van gewassen;

27. wijst op het belang van een kwalitatief hoogstaand systeem voor dierenwelzijn, ook bij vervoer en slacht; is ingenomen met de geplande herziening van de EU-wetgeving inzake dierenwelzijn, met inbegrip van de actualisering van de bestaande wetgeving inzake dierenwelzijn en de noodzaak van de ontwikkeling, tenuitvoerlegging en handhaving van versterkte en nieuwe, soortspecifieke wetgeving, aangezien er een algemeen gebrek is aan doeltreffende tenuitvoerlegging en handhaving van de huidige wetgeving; benadrukt dat er rekening moet worden gehouden met de laatste ontwikkelingen in de kennis over dierenwelzijn en er moet worden voorzien in de vraag van de bevolking, de politiek en de markt naar strengere normen inzake dierenwelzijn en naar de modernisering van huisvestingsomstandigheden voor dieren en van productiepraktijken;
28. vindt het bezwaarlijk dat veel van de gezondheids- en milieukosten in verband met voedselproductie en -consumptie niet zijn geïnternaliseerd; verzoekt de Commissie opties te onderzoeken om de externe productiekosten te verdisconteren in de prijs van levensmiddelen; spoort de Commissie aan na te gaan hoe de berekening van de daadwerkelijke kosten kan worden opgenomen in het voedselbeleid, en zet de lidstaten ertoe aan de betaalbaarheid van voedsel en duurzame en gezonde consumptiepatronen te versterken, onder meer door fiscale stimulansen te bieden, zoals een verlaging van de btw op vers, onbewerkt fruit en groenten, en hogere suikerbelastingen;
29. verzoekt de Commissie erop toe te zien dat de toekomstige EU-kaderwet voor een duurzaam voedselsysteem bevorderlijk is voor gunstige voedselomgevingen en sociale overwegingen, waarbij gezond en duurzaam voedsel de best beschikbare, de meest betaalbare, de meest aangeprezen en aantrekkelijkste optie is, en korte toeleveringsketens en de consumptie van lokale en seizoensgebonden producten worden bevorderd;
30. benadrukt tegelijkertijd dat er adequate sociale beschermingsmaatregelen en vangnetten nodig zijn om de toegang tot gezonde voedingspatronen voor iedereen te waarborgen, met bijzondere aandacht voor huishoudens met een laag inkomen die geen toegang hebben tot gevarieerde, gezonde en voedzame levensmiddelen als gevolg van de verwachte aanhoudende hoge voedsel- en energieprijzen;
31. herinnert eraan dat de overconsumptie van vlees, zeer sterk bewerkte producten en producten met een hoog suiker-, zout- en vetgehalte moet worden aangepakt¹³;
32. benadrukt dat de productie van biobrandstoffen voor de EU-markt, ondanks het potentieel ervan, niet alleen een risico kan vormen voor de voedselzekerheid, maar ook voor de mensen- en landrechten, en voor bossen, biodiversiteit, bodemgezondheid en marktstabiliteit in de EU en in derde landen; wijst op het effect van indirecte

---

¹² S. Guthrie, S. Giles, F. Dunkerley, H. Tabaqchali, A. Harshfield, B. Ioppolo, C. Manville, *Impact of ammonia emissions from agriculture on biodiversity: An evidence synthesis*, Santa Monica, Californië, RAND Corporation, 2018, beschikbaar op https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2695.html.

¹³ Resolutie van het Parlement van 23 november 2022 over preventie, beheer en betere zorg met betrekking tot diabetes in de EU naar aanleiding van de Werelddiabetesdag (Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0409).

veranderingen in landgebruik in verband met biobrandstoffen op basis van gewassen, met name als gevolg van verplaatsingseffecten, ook in verband met mensenrechtenschendingen, landroof en grootschalige hongersnood in derde landen; is van mening dat de EU daarom meer aandacht moet besteden aan deze kwestie; dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan snel tijdelijke maatregelen te treffen voor het opschorten van de productie en het mengen van biobrandstoffen op basis van gewassen, vloeibare biomassa en biomassa-brandstoffen, zodat kan worden gezorgd voor extra voedselvoorraden, de mondiale markten voor voedingsgrondstoffen kunnen worden gestabiliseerd en biobrandstoffen op basis van gewassen, met uitzondering van geavanceerde biobrandstoffen, vóór 2030 kunnen worden uitgefaseerd;

33. hekelt het feit dat de nadruk ligt op beleidsmaatregelen voor de korte termijn, bijvoorbeeld inzake meststoffen; onderstreept dat de subsidiëring van het gebruik van fossiele brandstoffen voor de productie van kunstmest snel moet worden uitgefaseerd;
34. merkt op dat de oorlog in Oekraïne nog duidelijker heeft aangetoond dat de voedselproductie in de EU afhankelijk is van productiemiddelen van buiten de Unie; benadrukt in dit kader dat het voor het waarborgen van de voedselproductie op de lange termijn nodig is dat eenvoudig beschikbare en in de EU geproduceerde middelen worden ingezet en ontwikkeld, zoals wisselbouw, compost, duurzame organische meststoffen en organische gewasbeschermingsmiddelen, binnen de grenswaarden van de nitraatrichtlijn;
35. herhaalt zijn standpunt over nieuwe genomische veredelings technieken waarin het voorzorgsbeginsel wordt benadrukt evenals de noodzaak om te zorgen voor transparantie en keuzevrijheid voor landbouwers, verwerkers en consumenten, en benadrukt dat de op stapel staande beleidsmaatregel risicobeoordelingen, een uitgebreid overzicht en een alomvattende beoordeling van de opties voor traceerbaarheid en etikettering moet omvatten met het oog op een goed regelgevend toezicht en de verstrekking van relevante informatie aan consumenten, ook voor producten uit derde landen, teneinde een gelijk speelveld te waarborgen;
36. verzoekt de Commissie de effecten van genetisch gemodificeerde organismen op de gezondheid, de biodiversiteit, de sociale inclusie en de keuzevrijheid van landbouwers en consumenten grondiger te beoordelen;
37. dringt aan op een alomvattende analyse van de sociaal-economische en milieueffecten van octrooien op kweekprocessen en van teeltmateriaal en delen daarvan op het voedselsysteem, met inbegrip van het potentieel voor een grotere marktconcentratie en monopolisering in de voedselketen, alsook op de betaalbaarheid en beschikbaarheid van voedsel;
38. benadrukt dat onbelemmerde toegang tot plantaardig materiaal essentieel is voor het innovatievermogen van de Europese gewasveredelingssector; roept de EU en de lidstaten ertoe op de effecten van octrooien op biologisch materiaal en essentiële biologische processen zorgvuldig te evalueren en de vrijheid van ondernemerschap en de vrijstellingen voor telers met betrekking tot bepaalde rassen te waarborgen;
39. onderkent dat gewassen beter bestand moeten worden tegen klimaatverandering en nieuwe ziekteverwekkers, om de opbrengsten op korte en lange termijn te verhogen en

te handhaven, met name gezien de droogte en watertekorten die een toenemend aantal EU-lidstaten treffen; benadrukt dat dit afhangt van het herstel en de instandhouding van de biodiversiteit, de bodemgezondheid en de toepassing van agro-ecologische en biologische methoden, en onderstreept hoe belangrijk het is te beschikken over een zeker en divers aanbod van zaden; benadrukt dat kwekers en landbouwers gegarandeerde toegang moeten hebben tot hoogwaardige zaden van plantensoorten die zijn aangepast aan de druk van de klimaatverandering en landbouwsystemen waar weinig productiemiddelen worden gebruikt, met inbegrip van traditionele en lokaal aangepaste rassen en heterogeen materiaal, en aan de genetische hulpbronnen die nodig zijn voor verdere veredeling;

40. onderstreept dat het belangrijk is in de EU geteelde plantaardige eiwitten te promoten om levensmiddelen en diervoeders van regionale oorsprong met een hoge voedingswaarde te leveren;
41. verzoekt de Commissie innovatie en onderzoek, opleiding en advies en de opschaling van innovatieve projecten voor sociaal, economisch en ecologisch duurzame oplossingen voor voedselonzeekerheid te bevorderen en te ondersteunen, waarbij ook de gevolgen van de landbouwsector voor het klimaat en de biodiversiteit worden aangepakt en investeringen worden gestimuleerd die de groene transitie kunnen versnellen en duurzaamheid en autonomie kunnen waarborgen, zowel in de EU als in ontwikkelingslanden;
42. benadrukt dat innovatieve digitale technologieën geen nieuwe vormen van afhankelijkheid mogen creëren en onderstreept dat deze technologieën de concentratie van landbouwbedrijven niet mogen versterken, maar juist ook beschikbaar en toegankelijk moeten zijn voor kleinschalige landbouwbedrijven;
43. wijst erop dat conflicten, de klimaat- en biodiversiteitscrises en de pandemie keerpunten zijn geweest voor honger in de wereld, die eerder terugliep, maar nu ongeveer 10 % van de wereldbevolking treft; benadrukt dat er verdere inspanningen nodig zijn om de Oekraïense graanuitvoer te hervatten en in stand te houden, hetgeen de druk in het zuidelijk halfrond moet verlichten; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan haar inspanningen op het gebied van “voedseldiplomatie” te intensiveren, mede omdat de Unie tegenwoordig op wereldniveau een van de belangrijkste tarweproducenten is en voedselvoorzieningstekorten in het mondiale Zuiden deze derde landen kwetsbaarder kunnen maken voor de invloed van autoritaire regimes;
44. benadrukt dat de beschikbaarheid van voedsel in de EU momenteel niet in gevaar is, aangezien de EU grotendeels zelfvoorzienend is voor het essentiële landbouwproducten betreft en er sprake is van een stabiele export van voedseloverschotten¹⁴; merkt echter met grote bezorgdheid op dat de betaalbaarheid van voedsel als gevolg van de hoge inflatie en met name de stijgende voedselprijzen een reëel probleem vormen voor minder welvarende huishoudens; benadrukt dat de negatieve effecten van de oorlog in Oekraïne op de mondiale voedselzekerheid weliswaar aanzienlijk zijn, maar dat daardoor de bestaande systemische tekortkomingen in het voedselsysteem zijn blootgelegd en dat er toereikende maatregelen voor de korte en langere termijn moeten worden genomen om de honger en ondervoeding in Europa en daarbuiten aan te

---

¹⁴ SWD(2023)0004.

pakken;

45. is van mening dat voor ingevoerde producten dezelfde landbouwproductienormen moeten gelden als voor in de EU geproduceerde producten, en pleit voor de opname van passende bepalingen in vrijhandelsovereenkomsten;
46. benadrukt dat duurzaamheid betrekking heeft op het evenwicht tussen economische ontwikkeling, milieueffecten en sociale gelijkheid, met inbegrip van genderrechtvaardigheid; wijst op de negatieve gendereffecten van toenemende voedselonzeekerheid nu vrouwen geneigd zijn in tijden van voedseltekorten minder voedsel te consumeren, en 60 % van de ondervoede mensen vrouwen en meisjes betreft; merkt op dat 60 % van de vrouwen in Afrika ten zuiden van de Sahara in de landbouwsector werkt en op het gebied van voedsel- en waterzekerheid zeer kwetsbaar is voor de gevolgen van het veranderende klimaat;
47. maakt zich zorgen over de inherente gevolgen van de landbouw in de EU op het gebied van sociale en gendergelijkheid, nu sinds 2015 het aantal mensen dat met matige of ernstige voedselonzeekerheid kampt in de EU almaar toeneemt, waarbij vrouwen, kinderen en gemarginaliseerde groepen het zwaarst worden getroffen; betreurt het dat sociale rechtvaardigheid en gendergelijkheid, alsook de sectoroverschrijdende dimensie ervan, niet een meer proactieve en bindende rol in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en ander beleid spelen om de sociale duurzaamheid en veerkracht van de landbouw- en voedselsystemen in de EU te versterken; benadrukt dat hogere lonen, pensioenen en goede socialezekerheidsstelsels het probleem van de betaalbaarheid van voedsel ten goede komen;
48. vindt het zorgwekkend dat het huidige Eu-landbouwsysteem wordt gekenmerkt door hoge aantallen werknemers in onzekere vormen van arbeid, tegen lage lonen, met flexibele arbeidsduur, alsook seizoenarbeiders en zwartwerkers, veelal vrouwen, waarbij werknemers vaak worden uitgebuit en misbruikt als gevolg van de enorme kostendruk op producenten, als gevolg waarvan de sociale en arbeidsnormen van de EU zelf worden ondermijnd;
49. dringt, gezien de huidige geopolitieke spanningen en door de voedselautonomie van derde landen te ondersteunen, aan op een strategie om de toeleveringsketen van de belangrijkste grondstoffen te regionaliseren en het aanbod van lokale en duurzame plantaardige eiwitten te waarborgen; wijst nogmaals op het strategische belang van lokale productie en korte toeleveringsketens;
50. merkt op dat de “van boer tot bord”-strategie tot doel heeft voedsel betaalbaar te houden en tegelijkertijd de economische opbrengsten in de toeleveringsketen rechtvaardiger te maken, zodat het meest duurzame voedsel uiteindelijk ook het meest betaalbaar wordt, het concurrentievermogen van de voedselvoorzieningssector van de EU te ondersteunen, eerlijke handel te bevorderen, nieuwe kansen te creëren voor bedrijven en tegelijkertijd de integriteit van de interne markt en gezondheid en veiligheid op de werkvloer zeker te stellen; wijst erop dat de veerkracht en transparantie van de hele toeleveringsketen moeten worden geëvalueerd om de positie van zowel primaire producenten als van consumenten binnen de waardeketen te versterken; verzoekt de Commissie het gebrek aan evenwicht in de stroomopwaartse en stroomafwaartse macht

in de voedselvoorzieningsketen doeltreffend aan te pakken, onder meer in de op stapel staande wetgevingsvoorstellen;

51. onderstreept de noodzaak van onafhankelijke beleidsvorming op basis van wetenschap, feiten, gegevens en waarden;
52. vindt het noodzakelijk om schadelijke praktijken in het kader van het GLB en het gemeenschappelijk visserijbeleid uit te bannen, en betreurt het dat de 100 miljard EUR aan GLB-middelen die zijn toegewezen aan klimaatmaatregelen voor de periode 2014-2020 een beperkte impact had op broeikasgasemissies van de landbouw, die sinds 2010 niet aanzienlijk zijn veranderd¹⁵; roept de Commissie op een routekaart op te stellen voor de verlaging van de methaanemissies van de landbouwsector uiterlijk in 2030, in overeenstemming met het mondiale methaanpact;
53. wijst op de enorm hoge kosten als gevolg van niet-handelen¹⁶ en de aanhoudende verslechtering van de functionele biodiversiteit die nodig is voor het behoud van gewasopbrengsten, vruchtbaarheid en landbouwproductiviteit; onderstreept derhalve dat de veerkracht van de agro-ecosystemen moet worden vergroot door verhoging van de biologische, genetische en structurele diversiteit voor het behoud van gewasopbrengsten en de spreiding van het risico op mislukte oogsten; merkt op dat bijvoorbeeld droogte de Unie jaarlijks 9 miljard EUR kost en dat deze kosten naar verwachting zullen oplopen naarmate de klimaatverandering en de ecologische ineenstorting zich aandienen; merkt op dat de VN en de FAO duidelijk waarschuwen dat uitstel van de transitie naar duurzame en veerkrachtige voedselsystemen de kosten voor de maatschappij en landbouwers verder zal doen oplopen;
54. merkt op dat Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1317 van de Commissie van 27 juli 2022¹⁷, die voorziet in afwijkingen met betrekking tot de toepassing van de normen voor een goede landbouw- en milieuconditie van grond (GLMC-normen), te weten GLMC-norm 7 inzake vruchtwisseling op bouwland, en GLMC-norm 8 inzake het minimumaandeel landbouwareaal dat gewijd is aan niet-productieve oppervlakten of elementen, voor aanvraagjaar 2023 niet vergezeld ging van effectbeoordelingen over de milieueffecten van deze verordening, hetgeen in strijd is met het beginsel van betere regelgeving; benadrukt dat erop moet worden toegezien dat deze afwijkingen niet leiden tot milieuschade op lange termijn;
55. benadrukt dat de levensvatbaarheid van met name kleine landbouwbedrijven moet worden gehandhaafd en dat er voor landbouwers een sterke positie in voedselvoorzieningsketens moet worden gecreëerd, hetgeen hun zou helpen oneerlijke handelspraktijken te bestrijden;

---

¹⁵ Speciaal verslag 16/2021 van de Europese Rekenkamer, “Het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het klimaat – Goed voor de helft van de klimaatuitgaven van de EU, maar emissies van landbouwbedrijven nemen niet af”, beschikbaar op <https://www.eca.europa.eu/nl/Pages/DocItem.aspx?did=58913>.

¹⁶ Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering, *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*, bijdrage van werkgroep II aan het zesde evaluatierapport van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering, H-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Lösschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, VK en New York, NY, VS, 2022, doi:10.1017/9781009325844.

¹⁷ PB L 199 van 28.7.2022, blz. 1.

56. benadrukt dat het landbouwbeleid van de EU de intensivering van de landbouw niet mag bevorderen; pleit er daarom voor dat er wordt gezorgd voor duurzame bestaansmiddelen, met name voor kleine en familiebedrijven, en vooral voor vrouwelijke landbouwers, alsook voor arbeidskrachten in de landbouw; betreurt de negatieve gevolgen voor het milieu;
57. benadrukt dat landbouwers gebruik moeten kunnen maken van passende steunregelingen voor het waarborgen van een rechtvaardige transitie en het financieren van aanpassings- en mitigatiemaatregelen, alsook voor het herstel van aangetaste landbouwgronden, teneinde landbouwers te helpen bij het herstel van uitgeputte landbouwgrond en het ecosysteem, en ter verbetering van de voedselproductie en de bestaansmiddelen van landbouwers; verzoekt de lidstaten financiële steun in het kader van de ecoregelingen van het GLB te bevorderen om de overgang te vergemakkelijken en synergieën tussen milieuprestaties en voedselproductie mogelijk te maken, en steunt de invoering van betalingen door de overheid voor ecosysteemdiensten van agro-ecologische en boslandbouwpraktijken;
58. pleit voor gerichte steunregelingen op het gebied van voorlichting en bewustmaking onder landbouwers, alsook voor gespecialiseerde opleidingsprogramma's in alternatieve landbouwpraktijken die ontworpen zijn om landbouwers in staat te stellen de overgang naar meer duurzame en veerkrachtige voedselproductiemethoden te versnellen;
59. benadrukt dat er ten volle gebruik moet worden gemaakt van de schoolfruit- en schoolmelkregeling zodat kinderen in achterstandssituaties voldoende te eten krijgen; wijst er verder op dat er bij overheidsopdrachten moet worden gestreefd naar de aankoop van hoogwaardige levensmiddelen bij kleine boeren en lokale producenten om voedselonzekeerheid te voorkomen;
60. benadrukt dat er voldoende maatregelen voor de korte en langere termijn moeten worden vastgesteld om honger en ondervoeding in Europa en daarbuiten aan te pakken; wijst erop dat er passende instrumenten moeten worden ontwikkeld om toekomstige voedselcrises op duurzame wijze aan te pakken, in overeenstemming met onze doelstellingen op het vlak van klimaat en biodiversiteit.

**BIJLAGE: LIJST VAN INSTANTIES WAARVAN OF PERSONEN
VAN WIE DE RAPPORTEUR INFORMATIE HEEFT ONTVANGEN**

De volgende lijst wordt op zuiver vrijwillige basis opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur. De rapporteur heeft bij de opstelling van het ontwerpverslag informatie ontvangen van de volgende entiteiten:

Entiteit en/of persoon
Food Policy Coalition
Test Biotech

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	1.3.2023
Uitslag eindstemming	+: 53 -: 18 0: 7
Bij de eindstemming aanwezige leden	Maria Arena, Bartosz Arłukowicz, Margrete Auken, Simona Baldassarre, Marek Paweł Balt, Traian Băsescu, Aurélie Beigneux, Hildegard Bentele, Sergio Berlato, Alexander Bernhuber, Michael Bloss, Delara Burkhardt, Sara Cerdas, Mohammed Chahim, Tudor Ciuhodaru, Maria Angela Danzi, Esther de Lange, Christian Doleschal, Bas Eickhout, Cyrus Engerer, Agnès Evren, Hélène Fritzon, Malte Gallée, Gianna Gancia, Andreas Glück, Catherine Griset, Teuvo Hakkarainen, Anja Hazekamp, Martin Hojsík, Jan Huitema, Yannick Jadot, Adam Jarubas, Ewa Kopacz, Joanna Kopcińska, Peter Liese, Sylvia Limmer, Javi López, César Luena, Liudas Mažylis, Marina Measure, Tilly Metz, Dolores Montserrat, Alessandra Moretti, Ville Niinistö, Ljudmila Novak, Grace O’Sullivan, Jutta Paulus, Stanislav Polčák, Jessica Polfjård, Erik Poulsen, Luisa Regimenti, María Soraya Rodríguez Ramos, Christine Schneider, Ivan Vilibor Sinčić, Maria Spyrali, Nicolae Ștefănuță, Nils Torvalds, Edina Tóth, Véronique Trillet-Lenoir, Achille Variati, Petar Vitanov, Alexandr Vondra, Mick Wallace, Pernille Weiss, Emma Wiesner, Michal Wiezik, Anna Zalewska
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Beatrice Covassi, Romana Jerković, Stelios Kypourouopoulos, Marisa Matias, Dan-Ștefan Motreanu, Idoia Villanueva Ruiz
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Marie Dauchy, Luke Ming Flanagan, Marina Kaljurand, Alice Kuhnke, Katarína Roth Nevedálová

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

53	+
NI	Maria Angela Danzi
PPE	Bartosz Arłukowicz, Traian Băsescu, Agnès Evren, Adam Jarubas, Ewa Kopacz, Stelios Kympouropoulos, Peter Liese, Liudas Mažylis, Dolors Montserrat, Dan-Ștefan Motreanu, Ljudmila Novak, Stanislav Polčák, Jessica Polfjård, Luisa Regimiento, Maria Spyrali
Renew	Martin Hojsík, María Soraya Rodríguez Ramos, Nicolae Ștefănuță, Véronique Trillet-Lenoir, Michal Wiezik
S&D	Maria Arena, Marek Paweł Balt, Delara Burkhardt, Sara Cerdas, Mohammed Chahim, Beatrice Covassi, Cyrus Engerer, Hélène Fritzon, Romana Jerković, Marina Kaljurand, Javi López, César Luena, Alessandra Moretti, Katarína Roth Neveďalová, Achille Variati, Petar Vitanov
The Left	Luke Ming Flanagan, Anja Hazekamp, Marisa Matias, Marina Mesure, Idoia Villanueva Ruiz, Mick Wallace
Verts/ALE	Margrete Auken, Michael Bloss, Bas Eickhout, Malte Gallée, Yannick Jadot, Alice Kuhnke, Tilly Metz, Ville Niinistö, Grace O'Sullivan, Jutta Paulus

18	-
ECR	Sergio Berlato, Joanna Kopcińska, Alexandr Vondra, Anna Zalewska
ID	Simona Baldassarre, Aurélia Beigneux, Marie Dauchy, Gianna Gancia, Catherine Griset, Teuvo Hakkarainen, Sylvia Limmer
NI	Ivan Vilibor Sinčić, Edina Tóth
PPE	Alexander Bernhuber
Renew	Jan Huitema, Erik Poulsen, Nils Torvalds, Emma Wiesner

7	0
PPE	Hildegard Bentele, Christian Doleschal, Esther de Lange, Christine Schneider, Pernille Weiss
Renew	Andreas Glück
S&D	Tudor Ciuhodaru

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding